

ดุซงญอ: ประวัติศาสตร์ความขัดแย้งและ การรับรู้ถึงประวัติศาสตร์ที่ยังไม่ลงรอย*

Du Song Yor: Histological Conflict and Contested History

^{1*}บรรพต ดันธีรวงศ์

Banpot Thontiravong

สาขาวิชาสันติศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Peace Studies Program, Graduate School,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

^{1*}Corresponding Author. Email: banpot.th@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบภาคสนาม มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเหตุการณ์ดุซงญอ ประวัติศาสตร์ความขัดแย้งและการรับรู้ถึงประวัติศาสตร์ที่ยังไม่ลงรอย 2) เพื่อวิเคราะห์การรับรู้ปัญหาความรู้สึกและการบาดแผลทางใจ และ 3) เพื่อนำเสนอกระบวนการเยียวยาบาดแผลทางใจของชุมชนดุซงญอ และชุมชนตำรวจพื้นที่ โดยรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์กลุ่มเฉพาะ และวิธีการทางสังคมมานุษยวิทยาของคนที่ทั้งสองชุมชน จำนวนรวม 39 คน

ผลการวิจัยพบว่า เหตุการณ์ดุซงญอ เกิดเมื่อเดือนเมษายน 2491 ช่วงวันที่เกิดมีหลายความเห็นจำนวนผู้เสียชีวิตไม่ชัดเจนแน่นอน แต่เสียชีวิตทั้งฝ่ายชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ตำรวจ ชาวบ้านดุซงญอปัจจุบันมีความรู้สึกเหมือนมีบาดแผลทางใจ จากการที่บรรพบุรุษของตนไม่ได้ก่อการกบฏ แต่จำเป็นต้องรวมตัวกันลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อป้องกันตนเอง สำหรับตำรวจมองว่าเป็นเหตุการณ์การจลาจลไม่ใช่การกบฏเพราะได้รับคำสั่งให้ไปปราบจลาจล และรู้สึกต่ออนุสาวรีย์ลูกปืนเป็นสัญลักษณ์แห่งการรำลึกถึงตำรวจที่เสียชีวิตในเหตุการณ์ในอดีต ที่เป็นรูปลูกปืนเพราะเป็นอาวุธที่ใช้ในการทำงานไม่ใช่ปฏิมากรรมแห่งความรุนแรงแต่เป็นความทรงจำและความเชื่อ มีความกังวลว่าการกล่าวถึงเหตุการณ์บ่อนทำลาย อาจนำไปสู่การเชื่อมโยงและ

* Received December 30, 2018; Revised February 10, 2019; Accepted April 29, 2019

ผลิตซ้ำความรุนแรง ปัจจุบันเวลาเจ้าหน้าที่ตำรวจออกปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงก็จะกราบไหว้อนุสาวรีย์นี้เป็นที่พึงทางใจ สำหรับแนวทางการเยียวยาการบาดเจ็บทางใจ ทั้งสองฝ่ายมีความเห็นสอดคล้องกันว่า รัฐควรมองด้วยใจเป็นกลาง แสวงหาวิธีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์นี้ร่วมกัน อนุสาวรีย์ลูกปืนควรใช้เป็นสัญลักษณ์แห่งบทเรียน ส่วนกระบวนการเยียวยาด้านสาธารณสุขและด้านการศาสนาพบว่า เป็นกระบวนการใช้การพูดคุยในพื้นที่ปลอดภัย มีการแลกเปลี่ยนความรู้สึก เชื่อมโยงผสมผสานกับหลักศาสนาที่ตนเองเชื่อถือศรัทธา จนเกิดความเห็นอกเห็นใจ ให้อภัย และทางออกที่ยอมรับกันได้ ทั้งนี้ทุกฝ่ายจะต้องมีความไว้วางใจเป็นจุดเริ่มต้นก่อน

คำสำคัญ: ดุชนงู; ประวัติศาสตร์ความขัดแย้งและประวัติศาสตร์ที่ยังไม่ลงรอย; บาดแผลทางใจ; การเยียวยา

Abstract

This qualitative field research is of 3 objectives: 1) to study of Du Song Yor, histological conflict and contested history 2) to analyze the perception problems of feeling and Psycho-trauma of Du Song Yor's folks and police communities and 3) to present the process of psycho-trauma healing through public health and religious bridging. By collecting data and analysis from In-Depth Interview, Focus Group Discussion and Socio-Anthropological method of both Du Song Yor's folks and police communities totally 39 key Informants.

It is found that the past Du Song Yor incident happened in April, 1948; but there were many opinions during days of incident, and not clear amount of the dead ones but certainly both Du Song Yor's folks and the police were dead. The Du Song Yor folks feel psycho-trauma that their ancestors did not rebel but necessarily gathered to fight for self-protection. For the police, they perceive that it was only a riot not rebel as they were ordered to suppress the riot and the Ammunition Monument does not reflect psycho-trauma but it was built as an honorable memorial to the passed away police and the design of ammunition as it was the weapon in working. Presently, when the police go out to risk their lives for working, they will pray for blessing of being safe at the monument, hence, it is not a sculpture of violence but the memory and belief of the police, they are worried that too often saying about the incident may linkage to others and produce new violence. For the way to psycho-trauma healing through public health and religious bridging, the two sides should have agreeable opinions that the government should see into it with neutral mind, mutually find the way to create better understanding related to the history, the Ammunition Monument should be used as the emblem of lesson learning. For the public health and religion psycho-trauma healing processes, it is found that it is a mixture processes: which is to be done in the safe space; exchange of information, and feelings, linked and mixed with self-belief and faith in their religion principles until each side shares empathy and forgiveness leading to mutually find acceptable solutions. However, in this bridging processes each side must trust each other as from the beginning.

Keywords: Du Song Yor; Histological Conflict and Contested History; Psycho-trauma; Healing

บทนำ

ดุซงญอ เป็นชื่อหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่สุดชายแดนใต้อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาสซึ่งมีประชาชนส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทยมุสลิมกว่าร้อยละ 80 แต่ความสัมพันธ์ในอดีตกับคนส่วนน้อยซึ่งเป็นคนต่างศาสนาที่อาศัยอยู่บนพื้นที่เดียวกัน กลับเต็มไปด้วยภาพของความรัก ความอบอุ่น ความสมานฉันท์ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันเสมอมา ความเจริญของดุซงญอ ในอดีตกาล มีการค้าขายติดต่อกันระหว่างคนไทยพุทธ-มุสลิมและคนไทยเชื้อสายจีนอย่างเป็นปกติสุข แต่กาลเวลาต่อมา เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2491 ได้เกิดเหตุการณ์ครั้งประวัติศาสตร์ ซึ่งถูกเรียกขานกันต่อมาว่า สงครามดุซงญอ หรือ ป้อมแดงดุซงญอ หรือบางคนเรียกถึงขั้นว่าเป็นกบฏดุซงญอ เป็นฝันร้ายของผู้คนจำนวนมาก กระทั่งถูกตอกย้ำด้วยไฟสงคราม ที่กำลังลามเลียอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ยะลา-ปัตตานี-นราธิวาส อยู่ในขณะนั้นเนื่องจากเหตุการณ์ผ่านมากกว่า 70 ปีแล้ว (Nararatanawong, 2009)

ประวัติศาสตร์ความขัดแย้งและประวัติศาสตร์ที่ยังไม่ลงรอยของเหตุการณ์ดุซงญอ เริ่มจากการเรียกขานเหตุการณ์ที่ต่างกันอย่างชัดเจนโดยฝ่ายราชการเรียกเหตุการณ์นี้ว่ากบฏดุซงญอและจลาจลดุซงญอ ขณะที่ไม่มีผู้ใดในฝ่ายนักวิชาการมุสลิมที่เรียกเหตุการณ์นี้ว่ากบฏหรือจลาจล ตรงกันข้ามมีการนำคำภาษามลายู มาใช้เรียกขานเหตุการณ์น้อยอย่างน้อยสองคำคือคำว่า *kebangkitan* หรือการลุกขึ้นสู้ กับคำว่า *perang* ซึ่งแปลว่าสงคราม ประการต่อมาในรายงานของทางราชการ กล่าวว่าเหตุการณ์ดุซงญอเป็นผลของการเตรียมการวางแผนต่อต้านรัฐบาลกรุงเทพฯ ในฝ่ายมลายูมุสลิมกลับเห็นว่า เหตุการณ์นี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน ไม่ใช่ขบวนการที่มีเป้าหมายและการจัดองค์กรทางการเมืองตั้งแต่แรก (Satha-Anand, 2008)

นอกจากนี้ อีกแง่มุมหนึ่งของความเชื่อที่ขัดแย้งกัน คือการเชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์ดุซงญอกับอนุสาวรีย์ลูกปิ่น กล่าวคือมีผู้มีส่วนร่วมเหตุการณ์ดุซงญอเล่าความเป็นมาก่อนเกิดเหตุการณ์สรุปได้ว่าเหตุการณ์ดุซงญอเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยมากมาย แต่ที่สำคัญนับเป็นการปะทะกันครั้งใหญ่ที่สุดระหว่างฝ่ายรัฐโดยเฉพาะฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจกับฝ่ายชาวบ้านมลายูมุสลิม และเป็นสัญลักษณ์ของการลุกขึ้นสู้ของผู้คนในปัตตานีต่อรัฐไทยนับแต่นั้นมา (Tapu, 2008) แต่ในมุมมองของรัฐไทยส่วนหนึ่งเหตุการณ์ดุซงญอนี้ถูกจัดจำเป็นอนุสาวรีย์ลูกปิ่นน้อยหนึ่งเป็นสัญลักษณ์การปราบกบฏ (ผู้วิจัย) จึงเกิดคำถามขึ้นว่าเหตุใดจึงเป็นรูปลูกปิ่น ความหมายของอนุสาวรีย์ลูกปิ่นมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ดุซงญอหรือไม่อย่างไรและเหตุใดอนุสาวรีย์กบฏดุซงญอจึงแทบไม่มีใครรู้จัก (Satha-Anand, 2008)

ในความเป็นจริงความขัดแย้งทางประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์ที่ยังไม่ลงรอย (histological conflict and contested history) นั้น ประวัติศาสตร์ที่ขัดกันเป็นเรื่องปกติ การบังคับให้ประวัติศาสตร์ที่รับรู้ต่างกันว่าเหมือนกันเป็นเรื่องไม่ปกติและไม่สมจริง ทำนองเดียวกัน ประวัติศาสตร์ที่ยังไม่ลงรอยเกี่ยวกับอดีตของชาติใดๆ ไม่เพียงแต่จะเป็นข้อเท็จจริงหรือไม่ แต่เป็นเรื่องเล่าที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นแล้วเกิดการตีความอย่างหลากหลายและถูกนำไปเล่าต่อเพื่อประโยชน์ทางการเมือง (Walkowitz & Knauer, 2009) เหตุการณ์ดุซงญอเป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ความขัดแย้ง ที่เข้าข่ายเป็นประวัติศาสตร์ที่ยังไม่ลงรอยที่น่า

ศึกษา เพราะมีมิติความแตกต่างชัดเจนระหว่างผู้เล่าชาวบ้านดุงญอที่เป็นชาวมลายูมุสลิม กับผู้เล่าฝ่ายรัฐไทย ที่ตีความสาเหตุของเรื่องราวที่ต่างกันอย่างน่าสนใจที่จะตั้งคำถามว่า ถ้าเช่นนั้นชาวบ้านดุงญอและเจ้าหน้าที่ตำรวจในปัจจุบัน จะจดจำเหตุการณ์ที่ผ่านมาว่าเจ็ดทศวรรษนี้เช่นไรและยังมีร่องรอยการบาดเจ็บทางใจมาถึงคนรุ่นปัจจุบันหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ความขัดแย้งและประวัติศาสตร์ที่ยังไม่ลงรอยของเหตุการณ์ดุงญอ ในมิติความรู้สึกรักนึกคิดของคนรุ่นปัจจุบันและคนร่วมสมัยในเหตุการณ์ที่ยังมีชีวิตอยู่ของชุมชนดุงญอ และชุมชนหน่วยงานตำรวจในพื้นที่ปัจจุบันว่าเข้าใจและตีความเหตุการณ์ว่าเป็นเช่นไร มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความรุนแรงอื่นๆที่เกิดขึ้นก่อนและหลังเหตุการณ์หรือไม่อย่างไร และหากมีการบาดเจ็บทางจิตใจเหลืออยู่ กระบวนการเยียวยาบาดเจ็บทางใจควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเหตุการณ์ดุงญอ ประวัติศาสตร์ความขัดแย้งและประวัติศาสตร์ที่ยังไม่ลงรอย
2. เพื่อวิเคราะห์การรับรู้ปัญหาความรู้สึกรักและการบาดเจ็บทางใจของชุมชนชาวบ้านดุงญอ และชุมชนเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่
3. เพื่อนำเสนอกระบวนการเยียวยาบาดเจ็บทางใจของชุมชนดุงญอ และชุมชนตำรวจพื้นที่

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยในโครงการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบภาคสนาม (Qualitative Field Research) โดยคณะวิจัยได้ทำการศึกษาจาก คัมภีร์ คำสอนของศาสนาอิสลาม ศาสนาพุทธ ตำรา หนังสือ บทความวิชาการ เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ดุงญอ ประวัติศาสตร์ความขัดแย้ง และประวัติศาสตร์ที่ยังไม่ลงรอย กระบวนการเยียวยาบาดเจ็บทางใจ ร่วมกับการลงพื้นที่ชุมชนดุงญอ รวมทั้งลงพื้นที่ชุมชนตำรวจ จังหวัดนราธิวาส โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการฝังตัวอยู่ในพื้นที่ตำบลดุงญอของผู้ร่วมวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการทางสังคมมานุษยวิทยา (Research methods in Sociology and Anthropology)

ประชากรและกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ประกอบด้วย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รวม 9 คน

- ก. บุคคลในชุมชนบ้านดุงญอที่อยู่ในเหตุการณ์ และยังมีชีวิต จำนวน 1 คน
- ข. บุคคลในชุมชนบ้านดุงญอที่รับรู้เหตุการณ์ จำนวน 4 คน

ค. เจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยปฏิบัติการพิเศษ (นปพ.) จังหวัดนราธิวาสที่อยู่ในเหตุการณ์ และยังมีชีวิตจำนวน 1 คน

ง. เจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยปฏิบัติการพิเศษ (นปพ.) จังหวัดนราธิวาสที่รับรู้เหตุการณ์จำนวน 2 คน

จ. นักวิชาการวิชาชีพการแพทย์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จำนวน 1 คน

ฉ. นักการเมือง ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จำนวน 2 คน

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) รวม 20 คน

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา โต๊ะครู จำนวน 6 คน

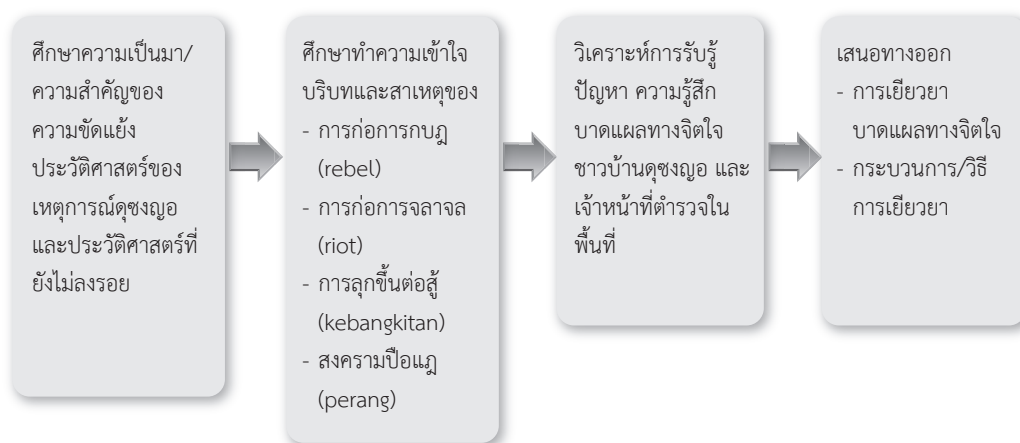
กลุ่มที่ 2 อาสาสมัครสาธารณสุข หมู่ที่ 1 ตำบลดุขงญอ จำนวน 7 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ และ อดีตที่เคยรับรู้เหตุการณ์ดุขงญอ และยังคงหรือเคยปฏิบัติงานหน่วยปฏิบัติการพิเศษ (นปพ.) จังหวัดนราธิวาส จำนวน 7 คน

กลุ่มเป้าหมายเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการทางสังคมมานุษยวิทยา จำนวน 10 คน

ได้แก่บุคคลและสมาชิกในครอบครัวที่สนใจรับรู้เหตุการณ์ดุขงญอ ที่อยู่อาศัยในชุมชนตำบลดุขงญอ และ อดีตหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ นปพ. จังหวัดนราธิวาส

กรอบแนวคิดวิจัย

โดยทำการศึกษาความเป็นมา/ความสำคัญ ประวัติศาสตร์ความขัดแย้งของเหตุการณ์ดุขงญอ และประวัติศาสตร์ที่ยังไม่ลงรอยของเหตุการณ์ดังกล่าว โดยการทบทวนเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะและโดยการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีสังคมมานุษยวิทยาฝังตัวในพื้นที่ ศึกษาทำความเข้าใจ

บริบทและ สาเหตุของการก่อการกบฏ (rebel) การก่อการจลาจล (riot) การลุกขึ้นต่อสู้ (kebangkitan) และสงครามป้อม (perang) ตามด้วยการวิเคราะห์การรับรู้ปัญหา ความรู้สึกขาดแคลนทางจิตใจชาวบ้านดุซงญอ และเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ เพื่อเสนอทางออกการเยียวยาบาดแผลทางจิตใจ และกระบวนการ/วิธีการเยียวยา

ผลการวิจัย

1. **ผลการวิจัย** พบว่า การรับรู้ เนื้อหาสาเหตุความขัดแย้งของเหตุการณ์ดุซงญอ มีตั้งแต่ความเห็นต่างและความขัดแย้งที่มีลักษณะเป็นประวัติศาสตร์ความขัดแย้งอย่างชัดเจน กล่าวคือ มีความเห็นสาเหตุที่แตกต่างระหว่างกลุ่มชาวบ้านมาเลย์มุสลิมและกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในเรื่องเป็นการลุกขึ้นมาต่อสู้ปกป้องตนเอง และเป็นเรื่องของการจลาจล ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีความเห็นคล้ายกันในเรื่องไม่ใช่การก่อการกบฏ ส่วนประเด็นความเห็นสาเหตุของเหตุการณ์ดุซงญอ ระหว่างกลุ่มนักวิชาการมุสลิม นักการเมืองมุสลิมท้องถิ่นและระดับชาติ มีความเห็นขัดแย้งอย่างชัดเจนกับเจ้าหน้าที่รัฐในส่วนกลาง กล่าวคือเจ้าหน้าที่รัฐในส่วนกลาง เห็นว่าเป็นการก่อการกบฏแบ่งแยกดินแดนเพราะจากของรายงานทางราชการที่เชื่อว่าเหตุการณ์ดุซงญอเป็นผลของการเตรียมการวางแผนต่อต้านรัฐบาลกรุงเทพ แต่นักวิชาการฝ่ายมุสลิมกลับเห็นว่าเหตุการณ์นี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหันไม่ใช่กระบวนการที่มีเป้าหมายและการจัดองค์กรทางการเมืองตั้งแต่แรก (Satha-Anand, 2008) นอกจากนี้มีรายงานว่าชาวบ้านเรียกเหตุการณ์นี้ว่า ป้อมดุซงญอ หรือสงครามดุซงญอนั้นเป็นสิ่งที่เกิดจากความเข้าใจผิด เป็นความหวาดระแวงฝ่ายบ้านเมืองว่าชาวบ้านกำลังซ่อนสมุญกำลัคนเพื่อต่อสู้รัฐบาลและต้องการแบ่งแยกดินแดน (Salae, 2008) ส่วนนักวิชาการมุสลิม นักการเมืองมุสลิมท้องถิ่นและระดับชาติเห็นว่าประวัติศาสตร์ที่ถูกสร้างขึ้นโดยเจ้าหน้าที่รัฐต่างๆที่โหมเงินเข้ามากดขี่คนพื้นที่ ที่มีการทำพิธีอาบน้ำมนต์ก็เพื่อไปต่อสู้ปกป้องตนเอง แต่อยู่ๆรัฐเข้าไปเกี่ยวเพราะ “หุบเขา” ทำให้กลายเป็นเรื่อง “กบฏ” นอกจากนี้ก็ยังมีข่าวยุติว่าผู้ที่เป็นผู้ที่ทราบความจริงรวมทั้งรัฐบาลเองมองว่าจลาจลที่เกิดขึ้นคราวนั้น ไม่ใช่เป็นการกระทำของผู้ที่เคร่งอยู่ในคำสอนของศาสนาอิสลามแต่เป็นการกระทำของผู้ที่เอาศาสนาขึ้นบังหน้าไม่ได้นับถือศาสนาอิสลามโดยแท้จริงและกระทำไปเพราะหวังประโยชน์เพื่อตนเองและมีเพียงไม่กี่คน (Nilawatananonda, 1949) สำหรับกลุ่มไทยพุทธและไทยพุทธเชื้อสายจีนที่ตำบลดุซงญอสรุปผลได้ว่า พวกเขารับรู้ว่าเคยมีเหตุการณ์ดุซงญอหรือเหตุการณ์ทุ่งยอ (ไทยพุทธ) เกิดขึ้นแต่ไม่ทราบสาเหตุความเป็นจริง โดยกลุ่มไทยพุทธรู้สึกว่าเขาอยู่เป็นพี่น้องกันมานานแล้ว แต่มีบางคนยุแหย่เพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง สร้างความแตกแยก ส่วนชาวไทยพุทธเชื้อสายจีนคิดว่าตนเองเป็นเพียงผู้มาตั้งหลักแหล่ง ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องอะไรด้วยทำ คนจีนเขาทำมาค้าขาย ไม่ชอบการถูกเรียกค่าคุ้มครองสำหรับช่วงเวลาและจำนวนผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์พบว่า เหตุการณ์ดุซงญอเกิดเมื่อเดือนเมษายน 2491 ช่วงวันที่เกิดมีหลายความเห็น หนึ่งในนั้นคือ 20-21 เมษายน จำนวนผู้เสียชีวิตไม่ชัดเจนแน่นอน แต่เสียชีวิตทั้งสองฝ่ายโดยชาวบ้านเสียชีวิตมากกว่าตำรวจ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนายอับดุลรอซซบาโด นายกองค์การ

บริหารส่วนตำบลดุงขงญอ ที่สำนักงานอบต.ดุงขงญอ เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2560 “จำนวนคนตายในเหตุการณ์ที่ว่าชาวบ้านตาย หลายร้อย คนน่าจะไม่มีจริงเพราะบ้านดุงขงญอเวลานั้นน่าจะมีประชากรไม่ถึง 100 คน ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ว่าตาย 300 คนก็น่าจะไม่จริงเช่นกันเพราะไม่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจมากมายขนาดนั้นในระยเวลานั้น ส่วนตายจริงๆทั้งสองฝ่ายเท่าไรไม่รู้ แต่ตายทั้งสองฝ่ายหลายสิบคน แต่เป็นชาวบ้านมากกว่าตำรวจ”

2. ผลการวิเคราะห์การรับรู้ปัญหา ความรู้สึกและบาดแผลทางใจจากเหตุการณ์ดุงขงญอของชาวบ้านดุงขงญอและชุมชนตำรวจในพื้นที่ พบว่าการรับรู้ปัญหาและความรู้สึกจากเหตุการณ์ดุงขงญอของชาวบ้านดุงขงญอและชุมชนตำรวจในพื้นที่ในปัจจุบัน พบว่าการรับรู้และความรู้สึกของชาวบ้านดุงขงญอทั้งสามกลุ่มมีความแตกต่างกัน กล่าวคือกลุ่มชาวมลายูมุสลิมคิดว่าเป็นฝ่ายถูกกระทำ ไม่ได้รับความยุติธรรมมาเป็นเวลายาวนาน กลุ่มชาวไทยพุทธในพื้นที่คิดว่าเราอยู่เป็นพี่น้องกันมานานแล้วแต่มีบางคนยุแหย่สร้างความแตกแยกเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง ส่วนกลุ่มคนจีนในพื้นที่คิดว่าตนเองเป็นเพียงผู้มาตั้งหลักแหล่งไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องอะไรด้วย เฉพาะกลุ่มชาวมลายูมุสลิมมีความรู้สึกเพิ่มเติม ว่าแม้เหตุการณ์ผ่านไปนานแล้วยังรู้สึกเหมือนหนามทิ่มแทงใจเมื่อบรรพบุรุษของตนถูกกล่าวหาเป็นกบฏสำหรับคนรุ่นปัจจุบันทั้งสามกลุ่มพบว่าไม่ค่อยรู้เรื่องราว เพราะไม่ได้รับการบอกเล่าและไม่ได้สนใจแล้ว สำหรับกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจมองว่าเป็นเหตุการณ์การจลาจลไม่ใช่การกบฏเพราะได้รับคำสั่งให้ไปปราบจลาจล ไม่อยากให้รื้อฟื้นกล่าวถึงเหตุการณ์ขึ้นมาอีก เพราะจะนำไปสู่การพูดถึงสาเหตุที่อาจจะพลิกมุมใดมุมหนึ่งขึ้นมาได้ตลอดเวลา และอาจนำไปเชื่อมโยงกับการเกิดเหตุการณ์รุนแรงครั้งใหม่ได้ ส่วนอนุสาวรีย์ถูกป็นไม่ได้สะท้อนการบาดเจ็บทางใจ แต่สร้างเป็นที่ระลึกให้เกียรติแก่ตำรวจที่เสียชีวิต ที่เป็นรูปถูกป็นเพราะเป็นอาวุธที่ใช้ในการทำงาน ปัจจุบันเวลาตำรวจออกไปปฏิบัติการเสี่ยงชีวิตในพื้นที่ก็จะขอพรกับอนุสาวรีย์นี้ให้ปลอดภัย จึงไม่ใช่ปฏิมากรรมแห่งความรุนแรง แต่เป็นสัญลักษณ์ความทรงจำและความเชื่อของเจ้าหน้าที่ตำรวจนอกจากนี้เมื่อผู้วิจัยสอบถามความรู้สึกเชิงลึกของคนรุ่นปัจจุบันต่อเหตุการณ์ดุงขงญอ หลายคนตอบเหมือนกันว่า “ไม่อยากพูดถึง ไม่อยากคิดอะไรแล้วไม่มีประโยชน์อะไร” ทั้งๆที่บาดแผลทางใจนั้นยังคงมีอยู่

จะเห็นได้ว่า เหตุการณ์ดุงขงญอที่มีประวัติความเป็นมาที่เจ็ดทศวรรษ มีเรื่องเล่าที่เกิดจากการรับรู้ ความรู้สึก ค่านิยม ความเชื่อที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดมุมมองลักษณะและสาเหตุปัญหาที่หลากหลายตามประสบการณ์ของผู้เล่าและผู้รับรู้ เข้าทำนองเป็นประวัติศาสตร์ที่ยังไม่ลงรอยอย่างชัดเจน ส่วนเนื้อหาที่ขัดแย้งกันเป็นเรื่องปกติ เพราะการบังคับให้ประวัติศาสตร์ที่ “รับรู้” ของทุกฝ่ายให้เหมือนกันเป็นเรื่องไม่สมจริง

3. ผลการวิจัย กระบวนการเยียวยาบาดแผลทางใจด้านการสาธารณสุขและศาสนา พบว่าในการเยียวยาการบาดเจ็บทางใจอันเกิดจากประวัติศาสตร์ความขัดแย้งและการแข่งขันทางประวัติศาสตร์ของเหตุการณ์ดุงขงญอ เป็นกระบวนการทางศาสนาที่เน้นการสร้างสันติภาพภายใน ซึ่งในทางพุทธศาสนาคือการแสวงหาวิถีการและทางออกแห่งทุกข์ ด้วยหลักอริยสัจจ์ มุ่งเยียวยาความขัดแย้งที่เหตุปัจจัยภายในจิตใจมนุษย์ในขั้นจิตใช้ความเพียรพยายามและปัญญาแก้เหตุปัจจัยภายนอกในขั้นศีล เพื่อลดละมิฉฉาภิญญ

โลก โกรธ หลง ที่มีต่อกัน (Phramaha Hansa Dhammahāso, 2011) ส่วนทางศาสนาอิสลาม คือ หลักศรัทธา 6 ประการที่ให้ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ศรัทธาในพระคัมภีร์อันกรุอาณ ศรัทธาต่อกฎสภาวการณ์และยึดหลักปฏิบัติ 5 ประการตามคำสอนของท่านนบี มุฮัมมัดผู้เป็นศาสนทูตมุ่งให้มุสลิมทุกคนต้องมีความรู้ในข้อปฏิบัติทางศาสนาเป็นอย่างดี มีการรวมกลุ่มอย่างเป็นเอกภาพ กล่าวสรุปคือดำเนินวิถีชีวิตตามแนวทางศรัทธาต่ออัลลอฮ์ตามกฎสภาวการณ์ คือ การเกิดการตายเป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงกำหนด ส่วนระหว่างดำเนินชีวิตให้ยึดหลักปฏิบัติ 5 ประการดังกล่าว ส่วนการเยียวยาทางด้านสาธารณสุขนั้นมิใช่การรักษาพยาบาลทางกาย หากแต่เป็นกระบวนการเยียวยาจิตใจ เพราะคนรุ่นปัจจุบันไม่ได้เจ็บป่วยจากเหตุการณ์ หากแต่ความรู้สึกบาดเจ็บทางใจยังคงมีอยู่ กระบวนการเยียวยาจิตใจด้านสาธารณสุขมี 3 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้ ขั้นตอนที่แรก กระบวนการเยียวยานี้จะต้องกระทำในพื้นที่ปลอดภัย (safe area) ขั้นตอนที่สอง กระบวนการนี้จะต้องมีการพูดคุยแลกเปลี่ยน ข้อมูล ความรู้ ความรู้สึกต่อกันและกันอย่างอิสระและเสมอภาค ไม่มีฝ่ายใดมีอำนาจเหนือฝ่ายใด (acknowledgement) และขั้นตอนที่สาม ทุกฝ่ายที่อยู่ในกระบวนการนี้ ต้องช่วยกันแสวงหาทางออกร่วมกัน โดยจะต้องผสมผสานกับนำหลักศาสนาที่ตนเองเชื่อศรัทธามาช่วยจนได้ทางออกที่ยอมรับกันได้ (connection) ผลพลอยได้คือทางเยียวยาจิตใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า กระบวนการเยียวยาจิตใจด้านสาธารณสุขเป็นการสร้างสันติภาพภายนอก ซึ่งทักษะการทำงานด้านการเยียวยาและสร้างสันติภาพ บุคลากรสาธารณสุขน่าจะเป็นกลุ่มคนสำคัญที่เป็นกลไกในการสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่ขัดแย้งรุนแรง ด้วยหลักคิดสาธารณสุขเป็นสะพาน เชื่อมสันติภาพ (Health as a bridge to peace) ที่ใช้ความเชื่อถือไว้วางใจจากประชาชนเป็นแรงขับเคลื่อนด้วยเหตุผลที่ว่าหากบุคลากรสาธารณสุขมีผลการศึกษาสถานการณ์สุขภาพทั่วโลก พบว่าพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง ไม่มีสันติภาพ จะมีปัญหาสุขภาพมากขึ้นตามไปด้วย (Jongsuevivatwong, 2015)

องค์ความรู้จากการวิจัย

1. การรับรู้ เนื้อหาสาเหตุความขัดแย้งของเหตุการณ์ดุซงญอ มีตั้งแต่ความเห็นต่างและความขัดแย้งที่มีลักษณะแข่งขันทางประวัติศาสตร์อย่างชัดเจน กล่าวคือ มีความเห็นสาเหตุที่เป็นความเห็นที่แตกต่างระหว่างกลุ่มชาวบ้านมลายูมุสลิมและกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในเรื่องเป็นการลุกขึ้นมาต่อสู้ปกป้องตนเอง และเป็นเรื่องของการจลาจล ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีความเห็นคล้ายกันในเรื่องไม่ใช้การก่อการกบฏ ส่วนประเด็นความเห็นสาเหตุของเหตุการณ์ดุซงญอ ระหว่างกลุ่มนักวิชาการมุสลิม นักการเมืองมุสลิมท้องถิ่นและระดับชาติมีความเห็นขัดแย้งอย่างชัดเจนกับผู้ปกครองรัฐในส่วนกลาง กล่าวคือผู้ปกครองรัฐในส่วนกลางเห็นว่าเป็นการก่อการกบฏแบ่งแยกดินแดน ส่วนนักวิชาการมุสลิม นักการเมืองมุสลิมท้องถิ่นและระดับชาติเห็นว่าการประวัติศาสตร์ที่ถูกสร้างขึ้นโดยเจ้าหน้าที่รัฐต่างๆที่โจรเงินเข้ามากดขี่คนพื้นที่ ที่มีการทำพิธีอาบน้ำมนต์เพื่อไปต่อสู้เพื่อปกป้องตนเอง อย่างไรก็ตามการแข่งขันทางประวัติศาสตร์แม้จะถูกนิยามว่าเป็นการบิดเบือนมรดก

ของชาติและค่านิยมประจำชาติ แต่มีคุณค่าในเรื่องประวัติศาสตร์สาธารณะและการศึกษาจดจำ ในการเรียกร้องให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์คือความเข้าใจด้านสังคมศาสตร์การเมือง เช่นเรื่องศาสนา เผ่าพันธุ์ ความเป็นพลเมือง และประเทศในบริบทโลก อันอาจก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนความเชื่อในปัจจุบันซึ่งจะมีผลต่อทางออกเชิงนโยบาย ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมการแก้ปัญหาโดยการใช้อำนาจและกำลังบังคับซึ่งถือว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งขั้นต่ำสุดและมักลงเอยด้วยการใช้ความรุนแรง ทำให้ความขัดแย้งขยายตัวมากยิ่งขึ้น (Wankoew, 2004)

2. การเกิดบาดแผลทางใจจากประวัติศาสตร์ ทางทฤษฎีคือผลที่เกิดจากบาดแผลทางอารมณ์และจิตใจที่สะสมตลอดช่วงอายุขัย และจะข้ามรุ่นสู่รุ่นหากเป็นบาดแผลทางใจจากเหตุการณ์ที่รุนแรงในอดีตที่ยากต่อการลืมเลือน แต่ผลกระทบจะสะสมและมองเห็นได้ในทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มคนรุ่นต่อมาบาดแผลทางใจสามารถถ่ายทอดข้ามรุ่นได้ถึงแม้คนรุ่นต่อมาไม่ได้รับการบอกเล่าเรื่องราวหรือทราบแต่เพียงภาพกว้างๆ พฤติกรรมการแสดงออกบาดแผลทางใจของคนรุ่นต่อๆ มา คือพร้อมใจกันนิ่งเงียบเหมือนหนึ่งเหตุการณ์บาดเจ็บทางใจไม่เคยเกิดขึ้น (Yellow, 2005)

3. หลักการเยียวยาการบาดเจ็บทางจิตใจไม่ว่าของศาสนาใด กระบวนการวิธีการอาจแตกต่างกันแต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ สันติสุขของมวลมนุษย์ ดังนั้น ในการศึกษาวิจัย หัวข้อฉุกเฉิน ความขัดแย้งแข่งขันทางประวัติศาสตร์ กระบวนการเยียวยาบาดแผลทางใจของทั้งสองฝ่ายคือ ฝ่ายชาวบ้านฉุกเฉินซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นมุสลิม และฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธ การแสวงหากระบวนการวิธีการเยียวยาในกรณีนี้เป็นสิ่งท้าทาย กระบวนการนี้ชื่อว่า กระบวนการเยียวยาจิตใจด้านสาธารณสุข (Public Health Psycho-trauma Healing) ผสมผสานกับกระบวนการเยียวยาจิตใจด้านศาสนา กระบวนการเยียวยาจิตใจด้านสาธารณสุขนี้มี 3 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้ ขั้นตอนแรก กระบวนการเยียวยานี้จะต้องกระทำในพื้นที่ปลอดภัย (safe zone) ขั้นตอนที่สอง กระบวนการนี้จะต้องมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความรู้สึกต่อกันและกันอย่างอิสระและเสมอภาค ไม่มีฝ่ายใดมีอำนาจเหนือฝ่ายใด (acknowledgement) และขั้นตอนที่สาม ทุกฝ่ายที่อยู่ในกระบวนการนี้ ต้องช่วยกันแสวงหาทางออกร่วมกัน โดยจะต้องผสมผสานกับนำหลักศาสนาที่ตนเองเชื่อศรัทธามาช่วยจนได้ทางออกที่ยอมรับกันได้ (connection) ผลพลอยได้คือทางเยียวยาจิตใจซึ่งกันและกันอีกด้วย กระบวนการเยียวยาการบาดเจ็บทางใจทางศาสนา สำหรับมุสลิมยึดหลักหลักศรัทธาต่ออัลลอฮ์ และหลักปฏิบัติที่มุสลิมเคร่งครัด ส่วนชาวพุทธใช้หลักอริยสัจจ์ คือ มองให้ออกอะไรคือทุกข์ อะไรคือสาเหตุ และเพียรพยายามแสวงหาทางออกและวิธีการแก้ไข ทั้งนี้ทุกฝ่ายเมื่อเข้ามามีส่วนร่วมจะต้องเริ่มต้นด้วยการไว้วางใจ เชื่อถือต่อกันควบคู่กับการให้อภัย

ข้อเสนอแนะ

1. ประวัติศาสตร์ความขัดแย้งและความเป็นประวัติศาสตร์ที่ยังไม่ลงรอยของเหตุการณ์ดุขงญอ มีคุณค่าในเรื่องประวัติศาสตร์สาธารณะและการศึกษาจดจำ ในการเรียกร้องให้สร้างความเข้าใจด้านสังคมศาสตร์การเมือง อาจก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนความเชื่อในปัจจุบันซึ่งจะมีผลต่อทางออกเชิงนโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมแห่งสันติสุข ดังนั้น ภาคการเมือง ภาคความมั่นคง ภาคนักวิชาการ ภาคประชาชนและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ควรร่วมกันปรับเปลี่ยนความเชื่อใหม่ให้มีผลปรากฏจริง

2. ในพื้นที่ขัดแย้งรุนแรงของจังหวัดชายแดนใต้บุคลากรสาธารณสุขเป็นกลุ่มคนสำคัญที่จะเป็นกลไกในการสร้างสันติภาพตามหลักคิด “สาธารณสุข สะพานเชื่อมสันติภาพ” (Health as a bridge to peace) เนื่องจากความเชื่อถือไว้วางใจ การพัฒนาศักยภาพแก่บุคลากรสาธารณสุขในจังหวัดชายแดนใต้ให้มีบทบาทในการประสานความเข้าใจและสร้างสันติภาพภายนอก และผสมผสานกับการส่งเสริมสนับสนุนการใช้บทบัญญัติศาสนาของผู้นำศาสนาในพื้นที่สร้างสันติภาพภายใน เป็นสิ่งที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนใต้ควรให้ความสำคัญในเชิงกำหนดเป็นนโยบาย

References

- Islamjc S. (2017). *Faith and Practice Principles*. Retrieved June 7, 2017, from <http://muslimchiangmai>
- Jongsuevivatwong,V. Hasuwonakit,S. & Boegli,C. (2015). *Healing Thailand Southernmost Fire*, Foundation for Southernmost Healing and Reconciliation, Songkhla.
- Paul J. & Angela J. (2011). *When Blood and Bones Cry Out: Journeys through the Soundscape of Healing and Reconciliation*, Oxford University Press, USA.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Tripitaka in Thai Version Program of Edition.version1: 11*, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press, Bangkok.
- Muhamad Saiyid Romdorvee, Supreme Religious Leader of The Arab Republic. (2007). *Keynote Speech in The Occasion of receiving Philosophy of Liberal Art in Islamic Studies Degree*, Songkhlanakharin University Press, Songkhla.
- Nararatanawong, C. (2009). *A Memory Book of Southern Provinces*, Quality Art Press, Bangkok.

- Nilawatananonda, P. (1949). *A Book of Royal Cremation Devoted to the Pass away Polices in Du Song YorRiot incident*, Aksornprasert Press, Bangkok.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto). (2006). *Buddhadharma*. Sahathammik Printing, Bangkok.
- Phramaha Hansa Dhammahāso, (2011). *Buddhist Peaceful Means :Integration of Principle and Instrument for Conflict Management*, 21 Century Publishing, Bangkok.
- Veyaree, D. (2017). *Psycho-trauma Healing by Islamic Principle*, Retrieved June 7, 2017, from <http://www.wamythai.org>.
- Wasi, P. (2004). *“Healing and Back Home, Healing and Life Reconciliation Manual”* Center for Academic Co-operation and Support in Southernmost Conflict and Violence, IQ Media Press, Bangkok.
- Walkowitz, D. & Knauer,M. (2009). *Contested Histories in Public Space : Memory, Race, and Nation*, Duke University Press, UK.
- Satha-Anand C. (2008). *Violence and “Truth” Management, Pattani in Half a Century*, Thammasart University Press,Bngkok.
- United Methodist New Service. (2017). *Contested History*. Retrieved October 28, 2018, from <http://www.spui25.nl/spui25en/events/contested-histories>
- Yellow M. (2005). *“Native Americans Suffer From ‘Historical Trauma’ Researcher Says”*
- Yoder C. (2015). *Truama Healing, When Violence Strikes and Community Security Is Threatened*, Good Books Press, USA.